

ผลกระทบของกฎระเบียบ EU Deforestation Regulation (EUDR) ต่ออุตสาหกรรมยางพาราไทย

พิมลพรรณ โสริกุล
ณิชมล ปัญญาวิชโรกุล
ศุภณิดา รัตนบุรี

ผลกระทบของกฎระเบียบ EU Deforestation Regulation (EUDR) ต่ออุตสาหกรรมยางพาราไทย

ผู้เขียน:

พิมลพรรณ โสรกุล
นิชมล ปัญญาวิชโรกุล
ศุภณิดา รัตนบุรี

"EUDR ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมยางพาราไทย และสร้างโอกาสในการเข้าถึงตลาดที่มีความต้องการสินค้าที่ยั่งยืนและมูลค่าสูงขึ้นได้"

บทคัดย่อ

กฎระเบียบ EU Deforestation Regulation (EUDR) ถือเป็นโอกาสสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมยางพาราของไทย เนื่องจากไทยมีศักยภาพที่เหนือกว่าคู่แข่งในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการมีปริมาณยางที่คาดว่าจะผ่านเกณฑ์ EUDR มากที่สุด ความพร้อมของภาครัฐและเอกชน รวมถึงการถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำ (Low Risk Country)

ในระยะสั้น คาดว่า EUDR จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมผ่านค่าพรีเมียมของยาง ซึ่งส่งผลบวกต่อรายได้ของเกษตรกรและมูลค่าการส่งออกของประเทศ ขณะเดียวกันยังเปิดโอกาสให้ไทยกระจายตลาดลดการพึ่งพาจีน และยกระดับภาพลักษณ์ด้านความยั่งยืนบนเวทีโลก

ทั้งนี้ ความท้าทายยังคงอยู่ที่การปรับตัวของเกษตรกรรายย่อยและผู้ประกอบการขนาดกลาง-เล็ก ซึ่งต้องการทั้งความรู้ เงินทุน และระบบข้อมูลที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ประโยชน์จากตลาด EUDR มากขึ้น นอกจากนี้ ไทยยังต้องพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันด้านอื่น ๆ อาทิ การเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตต่อไร่ เพื่อรักษาส่วนแบ่งในตลาดโลกและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ยางของไทย

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนได้กลายเป็นวาระสำคัญระดับโลก หลายประเทศมีการเร่งออกกฎระเบียบและมาตรการต่าง ๆ เพื่อรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก (Global Climate Change) ที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะสหภาพยุโรป (EU) ซึ่งเป็นหนึ่งในภูมิภาคที่แสดงบทบาทผู้นำในเรื่องนี้ และได้ออกกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในนั้นคือการประกาศใช้กฎระเบียบ EU Deforestation Regulation (EUDR) ที่จะบังคับใช้ในทางปฏิบัติในวันที่ 30 ธันวาคม 2568 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสินค้าเกษตร 7 กลุ่ม¹ ทั้งห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะยางพารา ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยส่งออกไป EU มากที่สุดในกลุ่มสินค้า EUDR ทั้งหมด

การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของกฎระเบียบ EUDR ต่ออุตสาหกรรมยางพาราไทย โดยได้แบ่งเนื้อหาเป็น 5 ส่วนหลัก ส่วนแรกจะอธิบายถึงกฎระเบียบและข้อบังคับที่สำคัญของ EUDR ส่วนที่สองจะแสดงถึงความสำคัญของ EUDR ต่ออุตสาหกรรมยางพาราไทย ส่วนที่สามจะกล่าวถึงสถานการณ์ตลาดยาง EUDR ในไทยและศักยภาพของไทยเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง ส่วนที่สี่จะประเมินผลกระทบของ EUDR ต่อเศรษฐกิจไทยในปี 2568-2569 และส่วนสุดท้ายจะนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้ไทยสามารถพัฒนาศักยภาพและได้รับประโยชน์จาก EUDR ได้มากขึ้น

1. กฎระเบียบและข้อบังคับที่สำคัญของ EUDR²

EUDR เป็นกฎระเบียบของสหภาพยุโรป (EU) ที่กำหนดไม่ให้นำเข้า ซื้อขาย และส่งออกสินค้าที่มาจาก การตัดไม้ทำลายป่าหรือทำให้ป่าเสื่อมโทรม โดยมีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2566 และเดิมกำหนด ระยะเวลาเปลี่ยนผ่านไว้ 18 เดือนให้มีผลในทางปฏิบัติในวันที่ 30 ธันวาคม 2567 อย่างไรก็ตาม EU ได้ประกาศ เลื่อนการบังคับใช้ตามกำหนดเดิมออกไปอีก 12 เดือน³ เพื่อให้ผู้ประกอบการและประเทศคู่ค้ามีเวลาปรับตัวมากขึ้น ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของ EUDR ทำให้จะเริ่มมีผลบังคับใช้จริงสำหรับผู้ประกอบการรายใหญ่ในวันที่ 30 ธันวาคม 2568 และผู้ประกอบการรายกลาง-เล็ก (SMEs) ในวันที่ 30 มิถุนายน 2569

EUDR มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) หลีกเลี่ยงไม่ให้สินค้าที่พลเมืองชาวยุโรปซื้อ ใช้ และบริโภค มีส่วนทำให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่า 2) ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนที่เกิดจากการบริโภค และผลิตของ EU อย่างน้อย 32 ล้านเมตริกตันต่อปี และ 3) แก้ไขปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าและทำให้ป่าเสื่อมโทรม จากการขยายตัวทางการเกษตรของกลุ่มสินค้าภายใต้กฎระเบียบ EUDR

ปัจจุบัน EUDR ครอบคลุมสินค้าเกษตรทั้งหมด 7 กลุ่ม ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน วน ไม้ กาแฟ โกโก้ และถั่วเหลือง รวมถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้านี้⁴ โดยกำหนดให้การนำเข้า ซื้อขาย และส่งออกสินค้า ทั้ง 7 กลุ่มนี้ใน EU จะต้องผ่านเงื่อนไขสำคัญ 3 ข้อ ได้แก่

¹ สินค้าเกษตร 7 กลุ่มภายใต้กฎระเบียบ EUDR ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน วน ไม้ กาแฟ โกโก้ และถั่วเหลือง ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้านี้ดังกล่าว

² ติความจากกฎระเบียบฉบับเดิม Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023

³ สภายุโรป (EU Parliament) อนุมัติการเลื่อนใช้กฎระเบียบ EUDR อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2567

⁴ สามารถดูรายละเอียดสินค้าและพิกัดศุลกากร (Harmonized Code) ของสินค้าภายใต้กฎระเบียบ EUDR ได้จาก Annex1 ของ Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023

- 1) ปลอดภัยจากการตัดไม้ทำลายป่า โดยต้องเป็นสินค้าที่ผลิตบนพื้นที่ที่ไม่มีการตัดไม้ทำลายป่าหรือทำให้ป่าเสื่อมโทรม หลังวันที่ 31 ธันวาคม 2563
- 2) ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศผู้ผลิต อาทิ สิทธิการใช้ที่ดิน แรงงาน สิทธิมนุษยชน และภาษี
- 3) ผ่านการตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงตามเงื่อนไขของ EUDR (Due Diligence) โดยผู้ประกอบการต้องส่งรายงานการตรวจสอบสินค้า (Due Diligence Statement) ก่อนจะนำเข้าหรือส่งออกสินค้า ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่
 - 3.1) รวบรวมข้อมูลตลอดห่วงโซ่การผลิต อาทิ ปริมาณสินค้า รหัสสินค้า ประเทศผู้ผลิต พืชที่ตัดของพื้นที่ปลูก และหลักฐานการปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศผู้ผลิต โดยเอกสารต้องถูกจัดเก็บเป็นเวลา 5 ปี
 - 3.2) จัดทำเอกสารประเมินความเสี่ยงตามเงื่อนไขของ EUDR โดยตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้ว่ามีความน่าเชื่อถือและครบถ้วน และจัดทำเอกสารสรุปความเสี่ยงที่สินค้านั้นจะไม่ใช่เป็นไปตามข้อกำหนด โดยต้องรายงานข้อมูลต่าง ๆ อาทิ อัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องทบทวนการประเมินอย่างน้อยปีละครั้ง
 - 3.3) ชี้แจงแผนการลดความเสี่ยง หากสินค้านั้นมีแนวโน้มไม่ใช่เป็นไปตามเงื่อนไขของ EUDR อาทิ การรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม การตรวจสอบจากตัวแทนอิสระ และการสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยให้สามารถปรับตัวได้

สำหรับผู้ประกอบการที่ละเมิดกฎระเบียบ EUDR จะต้องเผชิญกับบทลงโทษที่รุนแรง อาทิ ค่าปรับไม่น้อยกว่า 4% ของรายได้ต่อปีของผู้ประกอบการ การยึดทรัพย์สิน⁵ การห้ามไม่ให้เข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐใน EU เป็นเวลาสูงสุด 12 เดือน และการถอดถอนสินค้าออกจากตลาด EU ในกรณีที่มีการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งบทลงโทษเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของ EU ในการผลักดันให้เกิดการค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยกระดับมาตรฐานความยั่งยืนทั้งห่วงโซ่อุปทาน

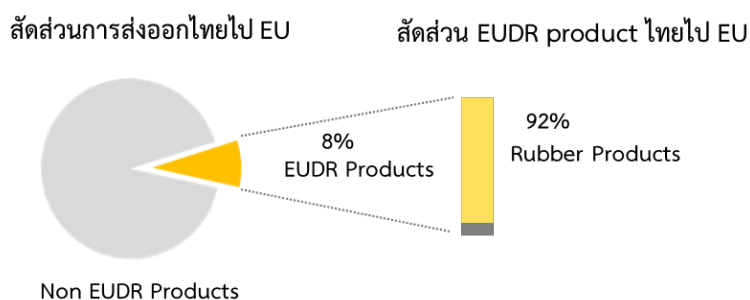
2. ความสำคัญของ EUDR ต่ออุตสาหกรรมยางพาราไทย

สำหรับประเทศไทย ในกลุ่มสินค้า EUDR ทั้ง 7 กลุ่ม ยางพาราถือเป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบจากกฎระเบียบ EUDR มากที่สุด เนื่องจากมีสัดส่วนการส่งออกไป EU มากที่สุดถึง 92% ของมูลค่าการส่งออกสินค้า EUDR ทั้งหมด (รูปที่ 1) โดยความสำคัญของอุตสาหกรรมนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การส่งออก แต่ยังครอบคลุมห่วงโซ่อุปทานที่ซับซ้อน ตั้งแต่เกษตรกรกว่า 1.67 ล้านคน ผู้ผลิตกว่า 1,062 บริษัท และแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเกือบ 190,000 คน ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนได้รับผลกระทบโดยตรงจากกฎระเบียบใหม่นี้⁶

⁵ ครอบคลุมทั้งสินค้าที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบ EUDR และรายได้ที่เกิดจากสินค้ากลุ่มดังกล่าว

⁶ ข้อมูลปี 2566 จากสำมะโนการเกษตร กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยเกษตรกรยางพารา 1.67 ล้านคน คิดเป็น 19.3% ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมด บริษัทผลิตยางและผลิตภัณฑ์ยาง 1,062 บริษัท คิดเป็น 1.3% ของจำนวนบริษัทในภาคอุตสาหกรรมการผลิตทั้งหมด และแรงงานในอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางราว 190,000 คน คิดเป็น 3.8% ของลูกจ้างภาคอุตสาหกรรมการผลิตทั้งหมด

รูปที่ 1 สัดส่วนมูลค่าการส่งออกของไทยไป EU

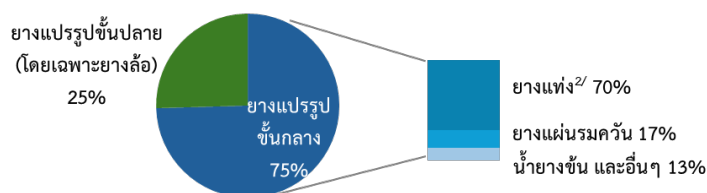

ที่มา : ข้อมูลจากงานศึกษาของศูนย์วิจัยกรุงศรี คำนวณโดย สปท.

ปัจจุบัน EU เป็นตลาดส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยางอันดับ 3 ของไทย คิดเป็น 8% ของมูลค่าการส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยางทั้งหมดของประเทศ โดยสินค้าที่ไทยส่งออกไป EU ส่วนใหญ่กว่า 75% เป็นยางแปรรูปชั้นกลาง อาทิ ยางแท่งและยางแผ่นรมควัน (รูปที่ 2) ซึ่งส่วนมากนำไปใช้ผลิตยางล้อใน EU โดยปัจจุบันไทยเป็นคู่ค้าหลักอันดับ 2 ของ EU รองจากโคตดิวัวร์ (รูปที่ 3) ซึ่งกลุ่มนี้จะได้รับผลกระทบโดยตรงจาก EUDR นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบทางอ้อมจากการที่ไทยส่งออกไปตลาดอื่น ให้ประเทศอื่น เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางส่งออกไปยัง EU ด้วย โดยเฉพาะส่วนที่ส่งออกไปตลาดจีนซึ่งเป็นตลาดอันดับ 1 ของไทย เนื่องจากส่วนหนึ่งจีนนำไปผลิตเป็นยางล้อส่งออกไป EU ซึ่งเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของยางล้อจีน (รูปที่ 3) ดังนั้น ไม่เพียงแต่ยางที่ไทยส่งออกไป EU ที่จะต้องเป็น EUDR แต่ยางแปรรูปชั้นกลางที่ไทยส่งออกไปจีนหรือประเทศอื่น ส่วนหนึ่งจะต้องเป็น EUDR เพื่อให้สามารถใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตยางล้อส่งออกไปยัง EU ได้เช่นกัน

เมื่อพิจารณาความต้องการยางพาราในตลาด EU ทั้งทางตรงและทางอ้อม คาดว่า EU มีความต้องการใช้วัตถุดิบยาง EUDR สูงถึงประมาณ 3 ล้านตันต่อปี⁷ หรือคิดเป็น 20% ของปริมาณการใช้ยางทั่วโลก เนื่องจาก EU เป็นหนึ่งในผู้ผลิตยางล้ออันดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งตัวเลขนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดยางพาราใน EU และความจำเป็นที่อุตสาหกรรมยางพาราของไทยต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับ EUDR เพื่อเพิ่มโอกาสทางการค้า รักษาความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก และยกระดับความเป็นอยู่ของทุกภาคส่วนในห่วงโซ่อุปทานยางพาราไทย

รูปที่ 2 ปริมาณการส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยางไป EU (ในรูปวัตถุดิบยางที่ใช้)^{1/}

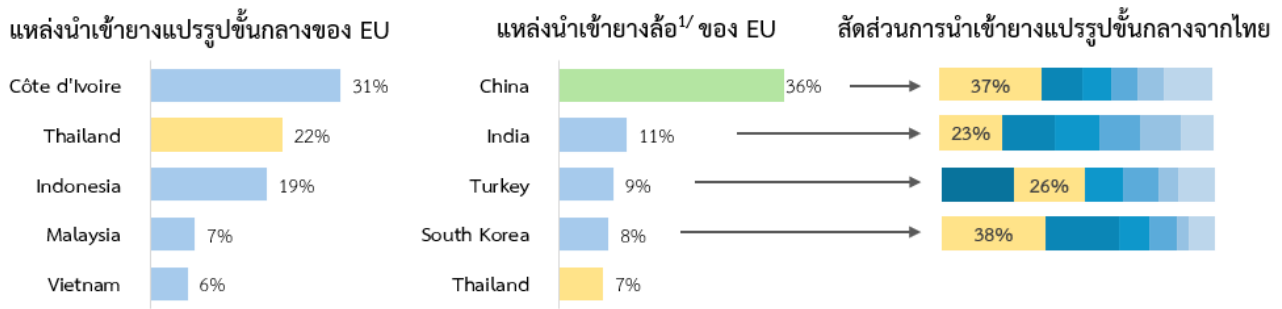
ที่มา: ปริมาณการส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยางปี 2567 จากกรมศุลกากร คำนวณโดย สปท.

^{1/} ปริมาณการส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยางไป EU รวม 627,618 ตัน คิดเป็นวัตถุดิบยางราว 452,698 ตัน / มูลค่าการส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยางไป EU 63,296 ล้านบาท

^{2/} ยางแท่งรวมยางผสม (คอมพาวนด์)

⁷ คำนวณจากปริมาณการนำเข้ายางแปรรูปชั้นกลางและชั้นปลายของ EU ในปี 2567 โดยได้แปลงผลิตภัณฑ์เหล่านี้กลับเป็นปริมาณวัตถุดิบยางพาราที่ใช้ในการผลิต คำนวณโดย สปท. เพื่อให้เห็นถึงปริมาณยางพาราที่จำเป็นต้องผ่านเกณฑ์ EUDR

รูปที่ 3 แหล่งนำเข้ายางพารา 5 อันดับแรกของ EU

ที่มา: สัดส่วนปริมาณการนำเข้ายางและผลิตภัณฑ์ยาง ปี 2567 จาก UN Comtrade Database คำนวณโดย สปท.

^{1/}ยางล้อใหม่ (HS 4011) ซึ่งเป็นสินค้าหลักอันดับ 1 ในกลุ่มยางแปรรูปชั้นปลาย คิดเป็น 40% ของปริมาณวัตถุดิบยางที่ EU ใช้ทั้งหมด

3. สถานการณ์ตลาดยาง EUDR ในไทย และศักยภาพเทียบกับประเทศคู่แข่ง

3.1 สถานการณ์ตลาดยาง EUDR ในไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศแรกของโลกที่มีการซื้อขายยาง EUDR อย่างเป็นทางการ โดยมีการซื้อขายครั้งแรกในเดือนเมษายน 2567 และคาดว่าจะมีปริมาณการซื้อขายรวมทั้งปี 2567 ที่ 297,703 ตัน⁸ คิดเป็น 6.2% ของผลผลิตยางทั้งหมด โดยยาง EUDR มีราคาสูงกว่าราคารายทั่วไปเฉลี่ย 3.86 บาท/กิโลกรัม⁹ (ค่าพรีเมียม) โดยสินค้าที่มีการซื้อขายหลัก คือ ยางแผ่นรมควันและยางก้อนถ้วย ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตยางล้อ ขณะที่น้ำยางสดซึ่งเป็นวัตถุดิบผลิตถุงมือยางธรรมชาติ ยางยืดและหมอนยางพารา ยังมีปริมาณไม่มากนัก

ค่าพรีเมียมของยาง EUDR จะปรับตามความต้องการซื้อขายและสถานการณ์ตลาด (รูปที่ 4) โดยในช่วงแรกที่เริ่มมีคำสั่งซื้อเข้ามา (ไตรมาส 2/67) ปริมาณผลผลิตยาง EUDR ยังมีไม่มาก ทำให้ได้ค่าพรีเมียมสูงถึง 10 บาท/กิโลกรัม แต่เมื่อปริมาณยาง EUDR ทอเยเพิ่มขึ้น (ไตรมาส 3/67) ทำให้ค่าพรีเมียมลดลงเหลือ 2-3 บาท/กิโลกรัม และหลังประกาศเลื่อนการบังคับใช้ EUDR ในเดือนพฤศจิกายน 2567 ปริมาณการซื้อขายยาง EUDR ลดลงมากและค่าพรีเมียมลดลงเหลือราว 1 บาท/กิโลกรัมเช่นกัน แต่ยังคงมีคำสั่งซื้ออยู่บ้างจากคู่ค้าที่ต้องการรักษามาตรฐานสินค้า

ช่องทางการซื้อขายยาง EUDR เหมือนกับยางทั่วไป (Non-EUDR) โดยมีทั้งส่วนที่ซื้อขายผ่านตลาดกลางยางพารา และส่วนที่ซื้อขายผ่านบริษัทเอกชนโดยตรง แต่ผู้เล่นในห่วงโซ่อุปทานต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับกฎระเบียบของ EUDR โดยมีรายละเอียดแต่ละภาคส่วน ดังนี้

- **เกษตรกร :** เป็นผู้ให้ข้อมูลต้นทาง ต้นทุนการปรับตัวไม่มาก และได้รับค่าพรีเมียมจากการขายยาง EUDR การปรับตัวหลักจะเป็นการยื่นเอกสารสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ทะเบียนเกษตรกร สำเนาบัตรประชาชน เอกสารสิทธิที่ดิน และลงนามหนังสือยินยอมเปิดเผยข้อมูลกับผู้รับซื้อ เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถรวบรวมเป็นหลักฐานว่าผลผลิตมาจากแหล่งที่ถูกต้องตาม EUDR
- **ตลาดกลางยางพารา :** เป็นตัวกลางอำนวยความสะดวกในการซื้อขาย ในช่วงที่มีปริมาณการซื้อขายมากจะมีการประมูลยาง EUDR สัปดาห์ละ 2 ครั้ง โดยรวบรวมยางจากผู้ขายในแต่ละวัน

⁸ คำนวณโดย สปท. แบ่งเป็น 1) การซื้อขายผ่านบริษัทเอกชนโดยตรงราว 200,000 ตัน คำนวณโดย สปท. จากการสอบถามผู้ประกอบการยางพารา และรายงานประจำปี 2567 ของ บมจ. ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี และ 2) การซื้อขายผ่านตลาดกลางยางพารา 97,703 ตัน จากข้อมูลการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) โดยรวมปริมาณการซื้อขายของผลิตภัณฑ์หลัก 3 ชนิด ได้แก่ ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ยางก้อนถ้วย และน้ำยางสด

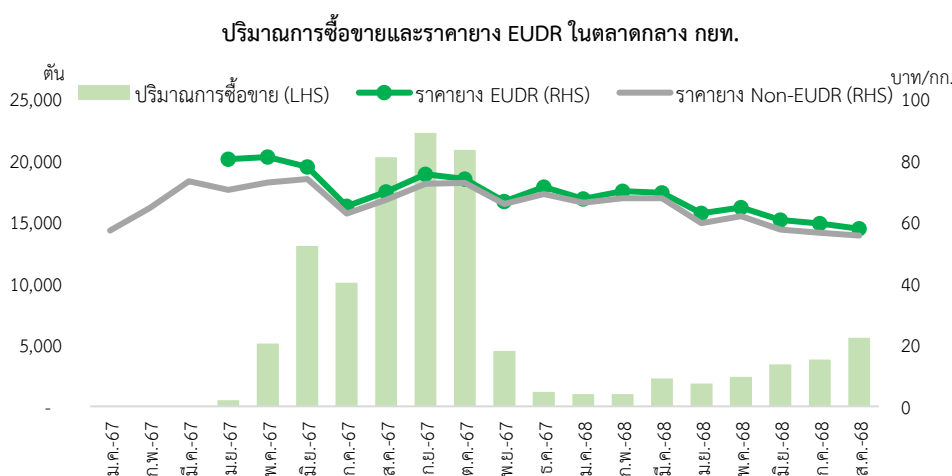
⁹ ค่าพรีเมียมเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ 3 ชนิดหลักที่มีการซื้อขายในตลาดกลางยางพารา ได้แก่ ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ยางก้อนถ้วย และน้ำยางสด

และจัดประมูลเป็นล็อตใหญ่ แต่หากการซื้อขายน้อยจะใช้วิธีตกลงราคาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรง นอกจากนี้ การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ซึ่งเป็นผู้ดูแลตลาดกลาง ยังมีบทบาทในการตรวจสอบข้อมูลพิกัดแปลงยาง ตรวจสอบความซ้ำซ้อนกับพื้นที่ป่า¹⁰ และจัดส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจสอบสวนยาง ก่อนออกเอกสารประเมินความเสี่ยง (Due Diligence) ให้แก่ผู้ซื้อ

- **ผู้ประกอบการผลิตและส่งออก :** เป็นผู้ที่รับภาระต้นทุนการปรับตัวมากที่สุด แต่ได้รับค่าพรีเมียมจากผู้ค้าปลายทางเช่นกัน โดยผู้ประกอบการต้องดำเนินการแยกสายการผลิตยาง EUDR ออกจากยางทั่วไปให้ชัดเจน จัดทำระบบเอกสารและข้อมูลที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ หากเป็นบริษัทที่ซื้อขายโดยตรงกับเกษตรกร จะต้องนำเอกสารจากเกษตรกรมาตรวจสอบความซ้ำซ้อนกับพื้นที่ป่า จัดส่งพนักงานลงพื้นที่ตรวจสอบสวนยาง และจัดทำเอกสารประเมินความเสี่ยง เพื่อแนบไปกับเอกสารการส่งออกปกติ โดยต้นทุนการปรับตัวอาจมีความแตกต่างตามขนาดธุรกิจและระบบข้อมูลที่ใช้¹¹ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีศักยภาพทำได้ เนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนสูง

สำหรับปี 2568 ช่วงครึ่งปีแรกปริมาณการซื้อขายยาง EUDR ยังไม่มากนัก แต่คาดว่าจะเห็นคำสั่งซื้อทยอยมามากขึ้นในช่วงครึ่งปีหลัง ก่อนที่กฎระเบียบจะบังคับใช้จริงในวันที่ 30 ธันวาคม 2568 นอกจากนี้ พบว่าปัจจุบันผู้ประกอบการเปลี่ยนช่องทางการซื้อวัตถุดิบยาง EUDR จากการซื้อผ่านตลาดกลางยางพาราเป็นการรับซื้อจากเกษตรกรโดยตรงมากขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่สามารถเตรียมระบบการซื้อขายและปรับกระบวนการผลิตได้พร้อมมากขึ้น การรับซื้อจากเกษตรกรโดยตรงจึงทำให้สามารถบริหารจัดการการผลิตได้ง่ายกว่า

รูปที่ 4 ปริมาณการซื้อขายและราคายาง EUDR ในตลาดกลางยางพารา

ที่มา: การยางแห่งประเทศไทย คำนวณโดย รพท. โดยแสดงปริมาณการซื้อขายและราคาเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ 3 ชนิดหลัก ได้แก่ ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ยางก้อนถ้วย และน้ำยางสด

3.2 ศักยภาพและความท้าทายของไทย

ในฝั่งเกษตรกรและผลผลิตยางต้นน้ำ ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการผลิตยาง EUDR โดยปัจจุบันผลผลิตยางในไทยมีแนวโน้มผ่านเกณฑ์ EUDR ราว 2.3 ล้านตัน หรือ 48% ของผลผลิตยางทั้งหมด โดยประเมินจากพื้นที่ปลูกยางที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) และมีเอกสารสิทธิถูกต้องคิดเป็นพื้นที่ราว

¹⁰ กยท. จะตรวจสอบความซ้ำซ้อนกับพื้นที่ป่าโดยใช้ 4 แผนที่หลัก ได้แก่ แผนที่อุทยานแห่งชาติจากกรมอุทยานแห่งชาติ แผนที่ป่าไม้คงเหลือ ปี 2563 จากกรมป่าไม้ แผนที่ป่าสงวนแห่งชาติจากกรมป่าไม้ แผนที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (ชั้น 1,2) จากกรมทรัพยากรน้ำ

¹¹ มีทั้งที่ใช้ระบบภายในของบริษัท และการใช้บริการจากแพลตฟอร์มภายนอก อาทิ QGIS และ Global Forest Watch

12 ล้านไร่ ครอบคลุมเกษตรกรเกือบ 1 ล้านราย หรือ 57% ของจำนวนเกษตรกรยางทั้งหมด (รูปที่ 5) อย่างไรก็ตาม ยังคงมีกลุ่มที่มีความท้าทายหรือมีโอกาสไม่ผ่านเกณฑ์ EUDR อาทิ 1) กลุ่มที่ขึ้นทะเบียนแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ซึ่งส่วนใหญ่เพาะปลูกบนที่ดินกับซ้อนหรืออยู่ระหว่างการจัดการกรรมสิทธิ์ที่ดิน และ 2) กลุ่มที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับ กยท. แม้จะมีความพร้อมตามกฎระเบียบ EUDR ซึ่งเกษตรกรบางส่วนยังมีความกังวลเกี่ยวกับการให้ข้อมูลส่วนบุคคล ทำให้ภาครัฐไม่มีข้อมูลหรือพิสูจน์ได้ไม่ชัดเจน

ในฝั่งของผู้ประกอบการ พบว่าผู้ประกอบการรายใหญ่มีความพร้อมและศักยภาพในการปรับตัวมากกว่ารายกลาง-เล็ก เนื่องจากมีทรัพยากรบุคคลและเงินทุนเพียงพอที่จะลงทุนในระบบการจัดการข้อมูล และการตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมยางรายใหญ่เหล่านี้อาจมีจำนวนไม่มากนักราว 10-15 กลุ่มบริษัท แต่มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้รวมกว่า 90% และจ้างงานกว่า 72% ของธุรกิจยางแปรรูปขึ้นกลางทั้งหมด ในทางกลับกัน ผู้ประกอบการขนาดกลาง-เล็กยังมีข้อจำกัดด้านเงินทุนในการปรับกระบวนการผลิตและจ้างแรงงานลงพื้นที่ตรวจสอบสวนยาง ทำให้ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถผลิตยาง EUDR ได้อย่างเต็มที่ หรือตัดสินใจไม่ผลิตเลย

แม้ว่าในภาพรวมไทยจะมีศักยภาพสูง แต่ก็ยังสามารถผลักดันให้ทุกภาคส่วนในห่วงโซ่อุปทานได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงมากขึ้น อาทิ การจัดการเอกสารสิทธิ์ที่ดิน การส่งเสริมความรู้และสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกร และการสนับสนุนผู้ประกอบการรายกลาง-เล็ก ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและทำให้ทั้งอุตสาหกรรมสามารถเติบโตไปพร้อมกันได้

รูปที่ 5 พื้นที่ปลูกยางแยกตามสถานะ

พื้นที่ปลูกยาง	พื้นที่เพาะปลูก (ล้านไร่)	เกษตรกร (ล้านราย)	ปริมาณยาง (ล้านตัน)
พื้นที่ปลูกยางทั้งหมด	24.0	1.67	4.8
พื้นที่ปลูกยางที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. และมีเอกสารสิทธิ์ (สามารถทำ EUDR ได้)	11.6 (48%)	0.96 (57%)	2.3 (48%)
พื้นที่ปลูกยางที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์	4.8	0.31	1.0
พื้นที่ปลูกยางอื่นที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับ กยท.	7.7	0.40	1.6

ที่มา: ข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก ปี 2566 จาก สศก. และ กยท. / ข้อมูลผู้ปลูกยางจากสำมะโนเกษตร ปี 2566 / ข้อมูลจำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. ณ 11 ธันวาคม 2567 / ข้อมูลปริมาณยางคำนวณจากพื้นที่เพาะปลูกคูณผลผลิตต่อไร่ (yield) ปี 2566 จาก สศก.
หมายเหตุ: ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย & Krungthai COMPASS ประเมินว่ามากกว่า 80% ของพื้นที่ปลูกยางไทยไม่ได้มาจากการบุกรุกป่า

3.3 ศักยภาพของไทยกับประเทศคู่แข่ง

หากเปรียบเทียบประเทศคู่แข่งพบว่า ไทยมีศักยภาพในการผลิตและส่งออกยาง EUDR มากที่สุด โดยเฉพาะในแง่ของปริมาณผลผลิต ความพร้อมของภาครัฐและเอกชน และยังถูกจัดกลุ่มเป็นประเทศความเสี่ยงต่ำจาก EU รองลงมาคือ ประเทศโกตดิวัวร์ที่มีศักยภาพสูงเช่นกัน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นสวนยางขนาดใหญ่และปลูกในพื้นที่ใหม่ที่ไม่ได้มาจากการตัดป่า รวมถึงได้เปรียบเรื่องระยะทางขนส่งที่ใกล้ EU แต่ยังมีเผชิญปัญหาภาคครัวขาดเสถียรภาพ

และอยู่ในกลุ่มประเทศความเสี่ยงปานกลาง ขณะที่คู่แข่งอื่น ได้แก่ อินโดนีเซีย เวียดนาม และมาเลเซีย ยังมีศักยภาพการส่งออกยาง EUDR ไม่มาก และยังไม่น่ากังวล โดยมีรายละเอียดดังนี้ (รูปที่ 6)

- **กลุ่มศักยภาพสูงสุด : ไทย**

ไทยได้เปรียบด้านปริมาณผลผลิต เนื่องจากมีปริมาณยาง EUDR ที่คาดว่าจะผ่านเกณฑ์มากที่สุด สามารถส่งออกเป็นล็อตใหญ่ได้ แม้ว่าส่วนใหญ่เป็นส่วนรายย่อย แต่มี กยท. เป็นตัวกลางขับเคลื่อนการปรับตัว และมีภาคเอกชนรายใหญ่ที่เป็นผู้นำตลาดโลก รวมถึงยังถูกจัดเป็นประเทศความเสี่ยงต่ำ (Low Risk Country) โดยมีอัตราการสุ่มตรวจสอบสินค้าเพียง 1% และเอกสาร Due Diligence ที่น้อยกว่าประเทศความเสี่ยงปานกลาง-สูง ทำให้ไทยมีต้นทุนในการเตรียมเอกสารต่ำกว่าคู่แข่ง

- **กลุ่มศักยภาพสูง : โทตตีเวิร์**

โทตตีเวิร์ได้เปรียบจากการมีส่วน양ขนาดใหญ่และเป็นการปลูกในพื้นที่ใหม่ที่ไม่ได้มาจากการตัดไม้ทำลายป่า อีกทั้งระยะทางขนส่งใกล้ EU มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งทั้งหมด รวมถึงมีภาคเอกชนรายใหญ่จากจีนและไทยไปลงทุนตั้งโรงงานแล้ว อย่างไรก็ตาม ยังเผชิญปัญหาภาครัฐขาดเสถียรภาพ อาชญากรรมและคอร์รัปชันสูง ทำให้การดำเนินการเอกสารล่าช้าและมีค่าใช้จ่ายสูง รวมถึงถูกจัดเป็นประเทศความเสี่ยงปานกลาง (Standard Risk Country) โดยจะมีอัตราการสุ่มตรวจสอบสินค้าที่ 3% และต้องจัดเตรียมเอกสาร Due Diligence ที่มากกว่าประเทศความเสี่ยงต่ำ

- **กลุ่มศักยภาพต่ำ : อินโดนีเซีย เวียดนาม และมาเลเซีย¹²**

- อินโดนีเซีย : แม้ว่าจะเป็นผู้ผลิตยางอันดับสองของโลก แต่ผลผลิตลดลงต่อเนื่องจากการเปลี่ยนไปปลูกปาล์มน้ำมัน และผลกระทบจากโรคใบร่วงในยางพารา อีกทั้งส่วนใหญ่เป็นส่วนรายย่อยทำให้รวบรวมผลผลิตยาก รวมถึงมีการเผาป่าอยู่บ่อยครั้ง
- เวียดนาม : ผลผลิตบางส่วนมาจากประเทศอื่น เช่น เมียนมา ทำให้ตรวจสอบแหล่งที่มายาก รวมถึงบริษัทภายในเวียดนามเน้นการผลิตน้ำยางข้น ซึ่งตลาดปลายน้ำ เช่น ยางมียาง ยางยืด หมอน ยังไม่ตื่นตัวกับ EUDR มากนัก เนื่องจากสามารถปรับไปใช้ยางสังเคราะห์ในการผลิตแทนได้
- มาเลเซีย : ปริมาณผลผลิตน้อยและลดลงต่อเนื่องจากการเปลี่ยนพื้นที่ปลูกเป็นปาล์มน้ำมัน

¹² เรียงลำดับตามปริมาณยางที่คาดว่าจะผ่านเกณฑ์ EUDR (รูปที่ 6)

รูปที่ 6 เปรียบเทียบศักยภาพในการผลิตและส่งออกยาง EUDR

ผู้ปลูกยาง สำคัญของ โลก	ปัจจัยประเมินศักยภาพ							
	พื้นที่ปลูก (ล้านไร่) ^{1/}	ผลผลิต (ล้านตัน) ^{2/}	ปริมาณ ยางที่คาดว่าจะผ่าน เกณฑ์ EUDR ^{3/} (ล้านตัน)	มีการ ส่งออกยาง EUDR แล้ว ในปี 2567	ส่วนใหญ่ เป็น สวนยาง ขนาดใหญ่	ความ ตื่นตัว ของ ภาครัฐ	ความ ตื่นตัว ของภาค เอกชน	ระดับ ความเสี่ยง จาก EU ^{4/}
ไทย	24.0	4.8	2.30	/		/	/	Low
โกตดิวัวร์	4.1	1.5	1.00	/	/		/	Standard
อินโดนีเซีย	22.2	2.1	0.30					Standard
เวียดนาม	5.7	1.3	0.21		/			Low
มาเลเซีย	7.1	0.3	0.05			/		Standard

ที่มา: ข้อมูลจาก IRSG และ สศก. คำนวณโดย สปท.

^{1/}ไทยใช้ข้อมูลจาก สศก. ปี 2566 ขณะที่ประเทศอื่น ๆ ใช้ข้อมูลจาก IRSG (ก.ค. - ก.ย. 2567) โดยโกตดิวัวร์เป็นข้อมูลปี 2563, มาเลเซียเป็นข้อมูลปี 2564, อินโดนีเซียและเวียดนามเป็นข้อมูลปี 2566 คำนวณโดย สปท.

^{2/}ข้อมูลผลผลิตยางแต่ละประเทศปี 2566 จาก IRSG (ก.ค. - ก.ย. 2567) คำนวณโดย สปท.

^{3/}ข้อมูลไทยคำนวณจากพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิจาก กยท., ข้อมูลโกตดิวัวร์จากการสอบถามผู้ประกอบการยางพารา, ข้อมูลเวียดนามจาก Vietnam Forest Certification Office (VFCO), ข้อมูลอินโดนีเซียและมาเลเซียเป็นผลผลิตจากพื้นที่ปลูกขนาดใหญ่ (Estates) จาก IRSG (ก.ค. - ก.ย. 2567) คำนวณโดย สปท.

^{4/}EU กำหนดระดับความเสี่ยงเป็น 3 ระดับ ซึ่งแตกต่างกันที่อัตราการสุ่มตรวจสอบสินค้า และขั้นตอนการทำ Due diligence โดย Low risk สุ่มตรวจ 1% และ ทำ Simplified due diligence ขณะที่ Standard risk สุ่มตรวจ 3% และ High risk สุ่มตรวจ 9% โดยต้องทำ Full due diligence ทั้งคู่

4. ประเมินผลกระทบจากกฎระเบียบ EUDR ต่อเศรษฐกิจไทยในปี 2568-2569

จากศักยภาพและความพร้อมของไทยที่ได้เล่าไปข้างต้น ทำให้คาดว่า EUDR จะส่งผลเชิงบวกต่ออุตสาหกรรมยางพาราและเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะในระยะสั้นที่ผลผลิตยาง EUDR ในตลาดโลกมีแนวโน้มต่ำกว่าความต้องการ ทำให้จะยังมีค่าพรีเมียมสำหรับยาง EUDR และส่งผลดีในเชิงมูลค่าเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม อาจไม่ได้ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากความต้องการยาง EUDR ไม่ใช่ความต้องการใหม่ในตลาดโลก แต่เป็นเพียงการเปลี่ยนจากความต้องการเดิมของ EU ที่ซื้อขายทั่วไปเป็นยาง EUDR ที่ต้องมีเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและปลอดจากการตัดไม้ทำลายป่า ทั้งนี้ คาดว่า EUDR จะส่งผลกระทบต่อรายได้เกษตรกรและมูลค่าการส่งออก ดังนี้¹³

¹³ การประเมินผลกระทบอยู่ภายใต้ข้อสมมติฐานหลัก คือ 1) ปี 2568 ไทยผลิตวัตถุดิบยาง EUDR ได้ 1 ล้านตัน (20% ของผลผลิตยางทั้งหมด) ขณะที่ปี 2569 ไทยผลิตได้เต็มศักยภาพที่ 2.3 ล้านตัน (46% ของผลผลิตยางทั้งหมด) 2) ในระยะสั้นคาดว่าอุปทานยาง EUDR จะยังต่ำกว่าความต้องการ (Undersupply) ทำให้ยังมีค่าพรีเมียมของยาง EUDR แต่จะทยอยลดลงในแต่ละปีตามผลผลิตที่เพิ่มขึ้น โดยประมาณการค่าพรีเมียมจากการสอบถามผู้ประกอบการและคำนวณโดย สปท. 3) โครงสร้างการผลิตของไทยไม่เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลผลิตยางแปรรูปขึ้นกลางเพื่อส่งออก 76% และใช้ในประเทศ 24% เพื่อผลิตและส่งออกเป็นยางแปรรูปขึ้นปลาย โดยเฉพาะยางล้อ (อ้างอิงสัดส่วนการผลิตจากบทวิเคราะห์ “แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2568-70: อุตสาหกรรมยางพาราแปรรูป” ของศูนย์วิจัยกรุงศรี) แต่โครงสร้างตลาดส่งออกจะเปลี่ยนไปเป็นการส่งออกตลาด EU และประเทศอื่น ๆ ที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของ EU มากขึ้น 4) คาดว่าการบังคับใช้กฎระเบียบ EUDR จะเป็นไปตามกำหนดในวันที่ 30 ธันวาคม 2568

4.1 ผลกระทบต่อรายได้เกษตรกร

EUDR จะส่งผลให้รายได้เกษตรกรผู้ปลูกยางเพิ่มขึ้น 0.8% ในปี 2568 และ 1.4% ในปี 2569 เมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่มี EUDR จากการที่เกษตรกรผู้ปลูกยางบางส่วนหันมาขายยาง EUDR แทนยางทั่วไป เนื่องจากมีค่าพรีเมียมของยาง EUDR เป็นแรงจูงใจในการปรับตัว ขณะที่ต้นทุนการปรับตัวของเกษตรกรไม่ได้เพิ่มขึ้นมากนัก เนื่องจากการจัดการด้านเอกสารเพื่อยืนยันแหล่งที่มาของผลผลิตเป็นหลัก ดังนั้น เกษตรกรมีแนวโน้มจะได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่จากการปรับตัวทำยาง EUDR

4.2 ผลกระทบต่อมูลค่าการส่งออก

EUDR จะส่งผลให้มูลค่าการส่งออกยางและผลิตภัณฑ์ยางของไทยเพิ่มขึ้น 1.4% ในปี 2568 และ 2.5% ในปี 2569 หรือคิดเป็น 0.1% ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งประเทศ¹⁴ เมื่อเทียบกับกรณีไม่มี EUDR จากการที่ผู้ประกอบการบางส่วนหันมาผลิตและส่งออกยาง EUDR มากขึ้น ทั้งยางแปรรูปชิ้นกลางและชิ้นปลาย โดยเฉพาะยางล้อ ซึ่งจะได้รับค่าพรีเมียมจากลูกค้า อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการจะต้องเผชิญกับต้นทุนการปรับตัวที่สูงขึ้น ทั้งต้นทุนที่เกิดขึ้นครั้งเดียวในปีแรก อาทิ การลงทุนพัฒนาระบบข้อมูล การจัดตั้งทีมงานใหม่ และการแยกสายการผลิต รวมถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ทุกปี อาทิ การซื้อวัตถุดิบยาง EUDR และค่าเอกสาร Due Diligence ซึ่งจะทำให้รายได้สุทธิของผู้ส่งออกถูกลดทอนลงไป โดยเพิ่มขึ้น 0.6% ในปี 2568 และ 1.8% ในปี 2569 อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ที่ได้รับยังคงคุ้มค่าต่อการลงทุนและการปรับตัว

นอกจากนี้ EUDR จะช่วยให้ไทยสามารถกระจายตลาดส่งออกได้ดีขึ้น เนื่องจากด้วยปริมาณผลผลิตยางที่เท่าเดิม ไทยจะสามารถลดการพึ่งพาตลาด mass ที่มีการแข่งขันสูงและราคาถูกลง โดยเฉพาะตลาดจีน ซึ่งปัจจุบันไทยส่งออกยางแปรรูปชิ้นกลางไปจีนสูงถึง 50% และเปลี่ยนไปส่งออกตลาดที่ premium มากขึ้น ทั้ง EU และประเทศอื่น ๆ ในห่วงโซ่อุปทานของ EU อาทิ อินเดีย และเกาหลีใต้ เนื่องจากลูกค้าเดิมของกลุ่มประเทศเหล่านี้ (อาทิ อินเดีย จีน และเวียดนาม) ปรับตัวตาม EUDR ได้น้อย ดังนั้น การปรับตัวในครั้งนี้จึงไม่เพียงแต่เพิ่มรายได้ให้กับอุตสาหกรรมยางพารา แต่ยังเป็นก้าวสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้อุตสาหกรรมและยกระดับภาพลักษณ์ของยางพาราไทยบนเวทีโลกอีกด้วย

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

EUDR เป็นโอกาสสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมยางพาราไทย จากศักยภาพในการปรับตัวที่เหนือกว่าคู่แข่งหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการมีปริมาณยางที่คาดว่าจะผ่านเกณฑ์ EUDR มากที่สุด ความพร้อมของภาครัฐและเอกชน รวมถึงการถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำ (Low Risk Country) ซึ่งปัจจุบันไทยมีผลผลิตยางราว 2.3 ล้านตันที่มีแนวโน้มผ่านเกณฑ์ EUDR และมีโอกาสเพิ่มปริมาณผลผลิตที่ผ่านเกณฑ์ EUDR เพื่อรองรับความต้องการของ EU ได้อย่างเต็มที่ ผ่านการส่งออกทางตรงให้ EU และทางอ้อมผ่านการส่งออกวัตถุดิบชิ้นกลางให้ประเทศอื่นเพื่อผลิตยางแปรรูปชิ้นปลายให้กับ EU ซึ่งแสดงให้เห็นโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตยางไทยได้มากขึ้น

ในระยะต่อไป ประเทศไทยยังมีศักยภาพที่จะขยายโอกาสจาก EUDR ให้ทั่วถึงทั้งอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรและผู้ประกอบการขนาดกลาง-เล็กที่ยังมีข้อจำกัดในการปรับตัว เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากตลาด EUDR มากขึ้น ดังนั้น การสนับสนุนเพื่อลดข้อจำกัดเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง อาทิ

¹⁴ เทียบกับมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งประเทศ ปี 2567

- **การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับ EUDR** อาทิ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร วิธีการจัดแยกยาง EUDR กับยางทั่วไป แนวทางการจัดการสวนยาง ความปลอดภัยของการเปิดเผยข้อมูลให้กับผู้ซื้อ รวมถึงการรับรู้ถึงรายได้ที่เพิ่มขึ้นและความคุ้มค่าในการปรับตัวทำ EUDR เพื่อจูงใจให้เกษตรกรทำยาง EUDR มากขึ้น
- **การสนับสนุนเงินทุนและการเข้าถึงตลาด** โดยเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการขนาดกลาง-เล็ก อาทิ Green Loan หรือสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เพื่อสนับสนุนการลงทุนปรับปรุงกระบวนการผลิต รวมถึงการแบ่งปันเป็นล็อตเล็กลง เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงวัตถุดิบได้ง่ายขึ้น
- **การพัฒนาในระดับนโยบายและระบบ** อาทิ พัฒนาระบบข้อมูล EUDR ทั้งประเทศให้ชัดเจนและครอบคลุมตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน เพื่อบริหารจัดการการผลิตให้ดีขึ้นและป้องกันปัญหาสิทธิหาก EU มีการตรวจสอบย้อนกลับที่เข้มงวดมากขึ้น รวมถึงการดำเนินการเจรจากับ EU เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องนิยามของ “พื้นที่ป่า” ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การพัฒนาข้อมูลการตรวจสอบย้อนกลับที่น่าเชื่อถือ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ระยะสั้น แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญการยกระดับสู่มาตรฐานความยั่งยืนอื่น ๆ เช่น มาตรฐาน Forest Stewardship Council (FSC) และการสร้าง Carbon credit ในระยะยาวอีกด้วย

ท้ายที่สุดแล้ว การปรับตัวของอุตสาหกรรมยางพาราไทยภายใต้กฎระเบียบ EUDR เป็นสิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการ แม้ว่าไทยอาจได้ประโยชน์เพียงในระยะสั้นจากค่าพรีเมียมที่เกิดขึ้นในช่วงแรกของการบังคับใช้ EUDR ซึ่งอาจทำให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการบางส่วนมองว่าไม่จำเป็นต้องปรับตัวหรือลงทุนมากนัก แต่แท้จริงแล้ว การปรับตัวนี้ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ช่วยซื้อเวลาทำให้ไทยยังสามารถแข่งขันได้ในระยะสั้น เนื่องจากปัจจุบันต้นทุนการผลิตยางพาราไทยสูงกว่าคู่แข่ง ทำให้ไทยเริ่มเสียส่วนแบ่งการตลาดให้คู่แข่งมากขึ้น ดังนั้น EUDR จะช่วยให้ไทยสามารถรักษาความเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมยางและเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดในตลาดที่มีความต้องการสินค้าที่ยั่งยืนและราคาสูงขึ้นได้ แต่การพัฒนาศักยภาพของไทยในด้านอื่น ๆ ยังเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ (1) การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ (Yield) (2) การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้สินค้ากลางน้ำและปลายน้ำ รวมถึง (3) การกระจายความเสี่ยงของตลาดส่งออก เพื่อลดการพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งมากเกินไป ซึ่งจะช่วยยกระดับให้อุตสาหกรรมยางพาราไทยสามารถเติบโตได้อย่างเข้มแข็งและสามารถรับมือกับความผันผวนในอนาคตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- European Commission. (n.d.). EUDR benchmarking, cooperation and partnerships. Retrieved from https://green-forum.ec.europa.eu/nature-and-biodiversity/deforestation-regulation-implementation/eudr-cooperation-and-partnerships_en
- Official Journal of the European Union. (2023). Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on the making available on the Union market and the export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation and repealing Regulation (EU) No 995/2010. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1115>
- The International Rubber Study Group. (2024). Rubber Statistical Bulletin (Vol. 79, No. 1–3). July–September 2024.
- World Resources Institute. (2025). EU Regulation on Deforestation-free Products (EUDR). Retrieved from <https://forestpolicy.org/policy-law/eu-regulation-deforestation-free-products-eudr>
- การยางแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). คู่มือการปฏิบัติงาน โครงการสนับสนุนกระบวนการตรวจสอบย้อนกลับผลผลิตยางพารา (Traceability).
- ไชวเจริญสุข, ช. (2016). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2568–70: อุตสาหกรรมยางพาราแปรรูป. Retrieved from <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/agriculture/rubber/io/rubber-2025-2027>
- บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน). (2024). แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี/รายงานประจำปี 2567. Retrieved from <https://sta.listedcompany.com/misc/AR/20250310-sta-ar2024-th.pdf>
- สิน้อย, ป. & ไชวเจริญสุข, ช. (2023, December 18). EUDR เมื่อสินค้าที่ส่งออกไปสหภาพยุโรปต้องปราศจากการทำลายป่า. Retrieved from <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/eudr-2023>
- วรรณวิเศษ, อ. (2025, January 3). รู้จักกฎหมายว่าด้วยสินค้าที่ปลอดจากการตัดไม้ทำลายป่า (EU Regulation on Deforestation-free products: EUDR). Retrieved from <https://www.onlb.go.th/product-blog/a2685>
- สิทธิการ, อ. & กล้าหาญ, ภ. (2024, June 10). EUDR ความคืบหน้าและผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทย. Retrieved from <https://www.thailandplus.tv/archives/831188>
- สถาบันพลาสติก & ศูนย์วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมยางไทย. (2013, September). การขยายฐานการผลิตยางล้อเพื่อการส่งออก. Retrieved from https://rubber.oie.go.th/box/Article/ยางล้อ_RIU.pdf

คณะผู้เขียนขอขอบคุณผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทย สำหรับความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อ งานศึกษารุ่นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณวรางคณา อัมมฤตม คุณนฤมล พูลภักดี คุณวริษฐา ประจงการ คุณกฤตยา ตรีวรรณไชย และ คุณณัฐอร เบญจปฐมรงค์ สำหรับการให้คำปรึกษาหลักในการจัดทำงานศึกษา รวมถึงภาคธุรกิจที่ให้ข้อมูลเชิงลึกจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ตลอดจนทีม Editor คุณณัฐา ปิยะกาญจน์ สำหรับความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และช่วยให้งานศึกษารุ่นนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

Authors:

พิมลพรรณ ไสรีกุล: PimolpuS@bot.or.th

เศรษฐกรอาวุโส ฝ่ายนโยบายการเงิน สายนโยบายการเงิน นักเศรษฐศาสตร์ ผู้มีประสบการณ์ในการวิเคราะห์เศรษฐกิจมหภาคและภาคการเกษตร ปัจจุบันอยู่ สำนักเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงิน มีหน้าที่ติดตามภาวะเงินเฟ้อ

นิชมล ปัญญาชีโรกุล: NichamoS@bot.or.th

ผู้วิเคราะห์อาวุโส ส่วนเศรษฐกิจการเงินภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงาน ภาคใต้ ปัจจุบันติดตามภาวะสินค้าเกษตรของภาคใต้ โดยเฉพาะยางพารา รวมถึง อุตสาหกรรมยางพาราทั้งห่วงโซ่อุปทาน นอกจากนี้ มีประสบการณ์ในการทำงาน ศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ อาทิ อนาคตเศรษฐกิจการเงินภาคใต้ และ พัฒนาการความเป็นเมืองของภาคใต้

ศุภณิดา รัตนบุรี: SuppaniR@bot.or.th

เศรษฐกร ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค สายนโยบายการเงิน มีประสบการณ์ในการวิเคราะห์และ ติดตามภาวะความเป็นอยู่ รวมถึงภาวะการเงินของครัวเรือนฐานรากทั้งในภาคเกษตรและ นอกภาคเกษตร ปัจจุบันอยู่ส่วนวิเคราะห์เศรษฐกิจและครัวเรือน (Business Liaison Program: BLP) ทำหน้าที่ติดตามภาวะธุรกิจ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม

Disclaimer: ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็น ของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และการกล่าว คัด หรืออ้างอิงข้อมูลบางส่วนตามสมควร ในบทความนี้ จะต้องกระทำโดยถูกต้องและอ้างอิงถึงผู้เขียนโดยชัดเจน

Tags: EU Deforestation Regulation (EUDR), Deforestation-free products, Green transition, Rubber, Export

Economic Pulse เป็นบทความวิชาการขนาดสั้นโดยบุคลากรของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งนำเสนอ งานวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจการเงินหรือด้านนโยบาย เพื่อสื่อสารต่อสาธารณชน นักวิชาการ และนักวิเคราะห์